

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie z wniosku I. W. (1) z udziałem M. S. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi 1) zatwierdził uchylenie się przez I. W. (2) z domu C. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. C., synu Z. i J., zmarłym 28 kwietnia 2011r. oraz 2) ustalił, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

[postanowienie k.32]

Apelację od powyższego postanowienia wniósł uczestnik, zaskarżając je w całości i zarzucając:

1. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, że I. W. (1) pozostawała w błędzie co do wiedzy o rzeczywistym stanie spadku i ten błąd jest uzasadniony okolicznościami sprawy, a co za tym idzie jest błędem istotnym co do treści czynności prawnej;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 1018 § 3 k.c. i art. 1019 § 1 pkt 2 k.c. w zw. z art. 88 § 2 k.c. poprzez uznanie, że I. W. (1) dochowała formy i rocznego terminu na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. C., a tym samym uwzględniła wniosek o zatwierdzenie uchylenia się przez I. W. (1) od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. C. pomimo niezachowania warunków formalnych przez wnioskodawczynię.

W konkluzji skarżący wniósł o „uchylenie zakazonego postanowienia i oddalenie wniosku I. W. (1) o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w ustawowym terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. C. i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych”.

[apelacja, k. 63 -63v]

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i dlatego skutkuje uchyleniem zaskarżonego postanowienia.

Zgodnie z art. 1019 § 1 i 3 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczeń woli, z tą zmianą, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem, spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca, zaś uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd.

Jeżeli skutek prawomocnego zatwierdzenia przez sąd uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku ulega zmianie krąg osób, co do których nabycie spadku zostało wcześniej stwierdzone albo zarejestrowany został akt poświadczenia dziedziczenia, sąd po przeprowadzeniu rozprawy zmienia z urzędu postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo uchyla zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia i orzeka w tym przedmiocie (art. 690 § 2 k.p.c.).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 6 lipca 2012 r. (V CSK 313/11) rozstrzygnięcie sądu spadku w przedmiocie zatwierdzenia oświadczenia spadkobiercy o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do odrzucenia spadku (art. 1019 § 2 i 3 k.c.) ma samodzielny charakter i może nastąpić zarówno po stwierdzeniu, jak również i przed stwierdzeniem nabycia spadku. Zatwierdzenie przez sąd oświadczenia spadkobiercy określonego w art. 1019 § 2 k.c., z jednoczesnym odrzuceniem spadku, ma bezpośredni wpływ na ustalenie kręgu spadkobierców i na ich odpowiedzialność za długi spadkowe. Integralność obu postępowań wyraża się w finalnym zweryfikowaniu uprawnień do spadkobrania. W piśmiennictwie wyrażony został na tle tych powiązań pogląd, że

uczestnikami postępowania w przedmiocie uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku są wszyscy uczestnicy postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Pogląd ten należy podzielić. W postępowaniu o zatwierdzenie uchylenia się przez jednego ze spadkobierców skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku nie mogą być wyłączeni uczestnicy postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Uchylenie się przez spadkobiercę od skutków prawnych jego bezczynności może mieć istotny wpływ na ustalenie kręgu spadkobierców i ich odpowiedzialność spadkową, albowiem postępowanie to zazwyczaj dotyczy długów spadkowych.

Reasumując, uczestnikami postępowania o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie przez jednego ze spadkobierców oświadczenia o odrzuceniu spadku muszą być wszyscy uczestnicy postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, albowiem pominięcie jednego ze spadkobierców, który odrzuci w ten sposób spadek, finalnie będzie skutkowało innym kręgiem spadkobierców i innym określeniem ich udziałów w spadkobranii, a zatem inaczej rozłoży się ciężar i zakres ich odpowiedzialności za długi spadkowe spadkodawcy.

W rozpoznawanej sprawie postępowanie toczyło się z wniosku I. W. (1), będącej jedną ze spadkobierców ustawowych M. C., z udziałem wyłącznie wierzyciela spadkodawcy – M. S..

Z dokumentów zawartych w aktach sprawy Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi - sygn. akt I Ns 1538/14, wynika, że postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po M. C. toczy się z udziałem jeszcze innych osób – pozostałych spadkobierców bądź ich następców prawnych, a które to osoby nie brały udziału w postępowaniu toczącym się z wniosku I. W. (1) o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. C.. Pozostali spadkobiercy M. C. (bądź ich następcy prawni, o ile spadkobiercy już zmarli) mają interes prawny, aby uczestniczyć w postępowaniu o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku i ewentualnie kwestionować zasadność wniosku I. W. (1), albowiem pozytywne rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie wpłynie bezpośrednio na zakres ich odpowiedzialności za długi spadkowe, a zasadność wniosku I. W. (1), tj. spełnienie przesłanek z art. 1019 § 1 k.c., pozostali spadkobiercy bądź ich następcy prawni mogą podnosić tylko i wyłącznie w toku postępowania o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Pominięcie zatem udziału pozostałych spadkobierców w tym postępowaniu stanowi naruszenie ich praw, skutkujące nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. i 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy ustali pełny krąg uczestników postępowania, uwzględniając powyższe uwagi.

Z uwagi na uchylenie skarżonego orzeczenia z powodu nieważności postępowania, którą Sąd II instancji obowiązany jest wziąć pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c.), zbędne było odniesienie się do zarzutów apelacyjnych.